

A repülőegységek és -alegységek harctevékenysége hadtápbiztosításának tervezése és vezetése, s ehhez a számítástechnika alkalmazásának lehetőségei

*Pásztor István alezredes,
Márkus József alezredes*

A hadtáp vezetésével szemben támasztott követelmény a szilárdság, folyamatoság, operativitás, rugalmasság. Ezeknek a követelményeknek a korszerű hadviselés körülményei között – amikor a helyzetek gyorsan változnak, amikor az alkalmazott csapásmérő eszközök hatékonysága jelentős mértékben függ az anyagbiztosítás, kiszolgálás gyorsaságától, minőségétől, pontosságától – hagyományos módszerekkel már nem lehet eleget tenni. A korszerű harc, korszerű vezetési módszereket és vezetési eszközöket igényel a hadtápbiztosítás terén is. Ez még fokozottabban kell, hogy érvényesüljön a repülő-, helikoptercsapatoknál. Azok harctevékenységének rendkívül nagy az anyagigénye, a pontos időben és helyen, megfelelő minőségben történő ellátása, kiszolgálása a hadtápvezetéstől gyors, pontos és operatív tervező-, irányító munkát igényel.

A hadtápbiztosítással szembeni követelményeket, a repülő harctevékenység sajátosságainak megfelelően a parancsnok határozza meg. Meghatározza a készenlét idejét a repülő harctevékenység hadtápbiztosítására; a hajózállomány ellátásával kapcsolatos időpontokat (repülés előtti orvosi vizsgálat, étkezések ideje stb.); áttelepülés esetén az új repülőtéren a fogadókészség elérésének, a régi repülőtéren a fogadókészség fenntartásának idejét; a repülő harcbevétel számát, jellegét, időtartamát; az alegységek településének rendjét a repülőtéren; a szállítások végrehajtására biztosított repülőeszköz-bevételeket.

A hadtápbiztosítás megszervezésének alapja az előljáró hadtápfőnök intézkedése, amiben meghatározza a fogasztási normát, a készenlétképzést, az utánszállítás rendjét, az erő és eszköz megerősítését, kijelöli az ellátási forrásokat, kórházakat.

A hadtápbiztosítás megszervezésében a parancsnok követelménye, az előljáró hadtápfőnök intézkedése mellett a harmadik meghatározó tényező a hadtáphelyzet. A hadtáphelyzet ismerete csak állandó, folyamatos, megbízható információáramlással, adatgyűjtéssel és rögzítéssel érhető el.

Ugyanakkor a hadtáp folyamatos vezetése is megköveteli a helyzet állandó ismeretét. A reális döntéseket, intézkedéseket csak a hadtáp, a repülő harctevékenység helyzetéről kapott megbízható adatok birtokában lehet megalkotni. *Elsősorban a következő információk meglétére kell gondot fordítani:*

- a repülőegység, -alegység helyzete, működő repülőterei, leszállóhelyei;

- a repülőalegységek bevetéseinek száma, a harcfelelet paramétereit;
- a különböző anyagok fogyasztása javadalmazásban, súlyban;
- az anyagi készletek nagysága, ellátási tagozatonként;
- az előjáró, a saját és az alárendelt hadtápegységek, -alegységek települési helyei, áttelepülésük várható iránya;
- a szállítási feladatok, szállítmányok helyzete;
- az előjáró, a saját és alárendelt vezetési pontok települési helyei;
- a repülőparancsnok elgondolása a további repülő harctevékenységre.

Az eddigiekből is világosan látszik, hogy a hadtápvédelem vezetése egyrészt információigényes, másrészt információban gazdag tevékenység.

A hadtápadatok gyűjtése, tárolása, feldolgozása és értékelése a hadtáptörzstől időtálló, manuális munkát igényel. Az elektronikus számítógép ennek a munkának jelentős részét képes elvégezni, és így a hadtáptörzs személyi állománya több időt fordíthat az érdemi elemző, értékelő, ellenőrző munkára, a döntések megalapozottabb előkészítésére. A számítástechnika mai fejlettségi szintjén ez már nemcsak ábránd, hanem megfogható valóság.

A repülő harctevékenység hadtápbiztosítása vezetői tevékenységének számítógépes támogatását magasabbegységünkönél is megkezdtük. Ezt a feladatot a VT-20/A kislektronikus számítógéppel felszerelt számítási részlegünk végzi. A számítógép a háborús hadtápbiztosítási programmal a számítási részleg a hadtápbiztosítási terv különböző számvetéseit készíti el, ezek közül a repülőcsapatok szempontjából a legfontosabbak a részletes és nagybani anyagi, szállítási, egészségügyi és a menetszámvetés.

A VT-20/A kislektronikus számítógép ezeknek a számvetéseknek az elkészítéséhez szükséges törzsadatokat, információkat tárolja (egy javadalmazás súlyadatokat, a mozgókészletet vagy a van készletet, ellátandó létszámadatokat, szállítótérre vonatkozó adatokat, a hadtápvédelemi eszközök nyilvántartását stb.). Megfelelő programmal ezeket az információ és adattároló lehetőségeket az igényeknek megfelelően a számítógép kapacitásának növelése nélkül bővíteni lehet. Ezzel jelentősen csökkenthető az eddig manuálisan készült, nagy terjedelmű hadtápvédelemi adattár tartalma. Az adattárban elegendőek azok az adatok, amelyek az operatív döntésekhez szükségesek.

A hadtápbiztosítás megszervezéséhez szükséges alapadatok nagy része nem numerikus tényező, azonban a tapasztalatok alapján ezek többsége is számszerűsíthető. Így:

- a repülőgépek (helikopterek) egy bevetéssel elfogyasztott hajtóanyag mennyisége javadalmazásban. Ennek értéke a harcfeleletoknak megfelelően tipizálható. Ez az alapja a fogyasztási norma számvetésének;
- a hadtápvédelemi egységek áttelepülési időszükséglete az áttelepülés távolságának, a repülőtér kiépítettségének, az alegység nagyságának függvényében. Ezzel az alapadattal gyorsan elkészíthető az áttelepülés időszámvetése;
- a repülő- (helikopter-) alegységek újrabevetéséhez szükséges idő, a kötelék és a kiszolgáló alegység nagyságának, az előző feladat méretének függvényében állapítható meg. Ez az időadat az alapja a repülő- (helikopter-) alegység újrafeltöltési időszámvetésének. Célserű kidolgozni és alapadatként számítógépre felvinni egy repülő- (helikopter-) alegység adott idő alatt történő újrabevetésének erő-, eszközszükségletét, aminek birtokában erő-, eszközszámvetés készíthető;

- a gyógyító-kiürítő tevékenység megszervezésének alapadata a várható egészségügyi veszteség mértéke. Az elméletileg megítélt veszteség értéke százalékban és abszolút számokban is megadható. A repülőcsapatok esetében ez az érték az ellenség várható légi tevékenységének, a település védettségének függvényében standard adatokban meghatározható.

Az így számszerűsített adatok megfelelő programok alkalmazásával a hadtápvezetés folyamatában felhasználhatók. Ezekre az adatokra alapozva a feladattisztázás után kiselektronikus számítógéppel elkészíthető a hadtápbiztosítás megszervezésére vonatkozó előzetes elgondolás. Ezt követően a már meglévő programmal elkészített részletes számvetések alapján kerülhet végrehajtásra a hadtápbiztosítási feladatok pontos adatok alapján való megszervezése.

Magasabbegységünk hadtáptörzse a VT-20/A kiselektronikus számítógépre központilag kidolgozott és a repülőcsapatokra általunk adaptált háborús hadtápprogramot a hadtápbiztosítás tervezésében először a ZENGŐ-86 gyakorlaton alkalmazta sikerrel. A magasabbegység hadtáptörzse ezen a gyakorlaton 50%-ra csökkentett létszámmal vett részt és ennek ellenére a hadtápbiztosítás tervezését a hadtáptörzs a számítógép segítségével a „Munka időgrafikon” szerinti időre képes volt befejezni, úgy hogy a terv számszerű adatai, számvetései pontosak voltak.

A különböző tervek, számvetések elkészítésének időszüksége az eddigi tapasztalatok alapján:

- menetszámvetés a pihenők számától függően	5-15 perc;
- nagybani anyagi biztosítási terv	20-30 perc;
- részletes anyagi biztosítási terv	60-70 perc;
- egészségügyi számvetés	15-20 perc.

Ez összesen, az adatlapok kitöltésével és a tablók elkészítésével együtt 2,5-3 óra. Manuálisan erre - a 6 órás időgrafikon szerint - legkevesebb öt órára volt szükség. Tehát a 6 órás munkaidőn belül a számvetések akár kettő változatban is kidolgozhatók.

A repülő- (helikopter-) egységeknél, önálló alegységeknél a repülő harctevékenység hadtápbiztosítására vonatkozó elhatározás a klasszikus folyamatnak megfelelően történik. Hasonlóképpen, mint más fegyvernemnél a folyamat elemei nem különülnek el élesen egymástól.

1. *A feladattisztázást a hadtápfőnök a repülőegység-parancsnok harcászati tájékoztatója, az előljáró hadtápbiztosítási tanulóosztály vezetője végzi el. A repülőegység-parancsnoktól a harcászati tájékoztatón a hadtápbiztosítás nagybani tervezéséhez szükséges adatokat ismeri meg:*

- a különböző repülőegységek, kötelékek milyen feladatot hajtanak végre;
- milyen repülőtereket és hol kell berendezni a feladat végrehajtására;
- a harc feladat végrehajtása során várható áttelepülések;
- készenlét ideje a feladat végrehajtására. A bevetések száma, a bevetések mérete ebben az időszakban még csak nagy vonalakban ismert. Ennek részletes kidolgozását végzi a repülő harckiképzési osztály. Ennek hiányában ekkor még csak nagybani számvetés, elgondolás kialakítására van lehetőség.

A feladattisztázás során a hadtápfőnök körültekintően értelmezi a parancsnok elgondolását, ezt az előljáró hadtápfőnök milyen módon biztosítja, milyen feladatokat kell az egység hadtápszolgálatánál megoldani, miben kell dönteni. Tisztázza továbbá,

hogya döntéshez milyen adatokra van szükség, melyik szolgálatiág-főnököt hallgatja meg, mire kell a legsürgősebben intézkedni.

2. A feladat tisztázása után gyors *időszámvetést* készít a feladatok végrehajtásának sorrendjére, idejére. Ennek fix időpontjai: készenlét a repülő harctevékenységre, az új repülőtéren a fogadókészség elérésének ideje.

3. Ezt követően ahhoz, hogy be tudja vonni a munkába a *hadtáptörzset, tájékoztatja* őket a munkájukhoz szükséges mértékben a kialakult helyzetről és a feladról. Meghatározza, hogy kitől milyen jelentést vár az elgondolásának kialakításához. Az eddig kialakult nagybani elgondolása alapján előzetes intézkedést ad ki, alapvetően szóban.

A feladattisztázás során a számviteli részlegvezető megkapja a nagybani számvetések elkészítéséhez szükséges alapadatokat az engedélyezett fogyasztási normákra, az elrendelt készletekre, a várható egészségügyi veszteségre vonatkozóan.

A nagybani számvetések elkészítéséhez szükséges alapadatokat a szolgálatiág-főnökök a számviteli részleghez feldolgozásra előre kidolgozott adatlapokon továbbítják.

A számvitel az adatok birtokában elkészíti a nagybani anyagi, szállítási és egészségügyi számvetést, ami a helyzetmegítélés alapját képezi.

4. A *helyzetmegítélés* során a hadtápfőnök meghallgatja a szolgálatiág-főnökök jelentéseit, a parancsnok fegyverzettechnikai helyettesével egyetérti a lőszer, a rakéta, repülőműszaki anyagellátás szállítási kérdéseit. A parancsnok helyettesétől megkapja a bevételek alegységenként tervezett számát, méretét. Ennek birtokában a szolgálatiág-főnökök az engedélyezett fogyasztási normát – a feladatok nagyságának megfelelően – nagybani számítással elosztják alegységekre.

Az adatlapon továbbított nagybani elosztás alapján a számviteli részleg a számítógépen végrehajtja a fogyasztási norma súlyarányos, pontos elosztását. A hadtápfőnök helyzetmegítélésének végterméke az elgondolás, amit jelent a parancsnoknak.

5. A *hadtápfőnök jelentését* a parancsnok elhatározásához szükséges szempontok szerint kell megtenni. A jelentés kell, hogy tartalmazza a hadtápbiztosításra vonatkozó olyan javaslatokat, amelyben a parancsnoknak van döntési joga. A *repülőegység hadtápfőnöke általában az alábbi szempontok szerint jelent:*

- a hadtápbiztosítás főerőkifejtésének iránya;
- az előljáró ellátóraktárak, kirakóállomások, az előljáró által adott erő, eszköz megerősítése;

- áttelepülés esetén javaslat a hadtápegységek telepítésére az új repülőtéren; honi területen végrehajtásra kerülő nagy távolságú repülési feladatok anyagi biztosítására kell javaslatot tenni, ezen belül a repülési útvonalon telepítendő ellátóegységek települési helyére, idejére vagy az idegen repülőtéren történő ellátás lehetőségeire;

- javaslat az áttelepülések menetvonalára, az utánszállítási utakra, a repülőtéri beköthőutak, repülőtéren belüli utak fenntartására;

- javaslat a fogyasztási norma elosztására, a készletek repülőterenkénti lépcsőzésére;

- az utánszállítási feladatok megoldási lehetőségei, javaslat a légi szállító eszközök utánszállítási feladatokra történő bevonására;

- a repülő harc feladat függvényében, ahhoz igazodva, javaslat a napi ellátási feladatok végrehajtására az alaprepülőtéren (étkezések, orvosi vizsgálatok, fürdetés stb. idő-

pontjai). A kötetekben levő repülőegység repülőtereire vonatkozóan az ellátás rendjét az adott alegységparancsnok szabályozza, az alegység hadtápfőnök javaslata alapján.

- a várható egészségügyi veszteség repülőterenként, a gyógyító-kiürítő rendszabályok megoldásának lehetőségei, javaslat a kutató-mentő szolgálat egészségügyi megerősítésére, a sérült hajózók légi szállítására;
- a hadtáp őrzés-védelmének helyzetét, javaslat a szállítóoszlopok őrzésének-védelmének megerősítésére más alegységekből;
- a hadtápvezetés rendje, a hadtápvezetési pont településére, áttelepítésére javaslat, a helyettes kijelölése, a napi hadtápösszefoglaló jelentések rendje stb.;
- egyéb jelentések, kérelem, javaslat a parancsnok felé különböző intézkedésekre. Pld.: helikopter, repülőgép kijelölése sérültek vagy anyagszállításra;
- végkövetkeztetés arról, hogy a hadtápalegységek a feladataikat hogyan képesek végrehajtani.

A parancsnok hadtáphelyettes jelentését a számítógépen elkészített nagybani számvetés adatai támasztják alá.

A jelentést a parancsnok jóváhagyja, vagy a repülő harc feladathoz igazítva módosítja, kiegészíti.

6. A hadtápfőnök jelentése a jóváhagyás után egyben *elhatározás* a hadtápbiztosítás végrehajtására, amit még részleteiben módosíthat a parancsnok végleges elhatározása, a harcparancs, a részletes számvetés és a hadtápfelderítés. Ez utóbbiról - terjedelme miatt - nem kívánok foglalkozni.

Az elhatározást a hadtápfőnök ismerteti a hadtáptörzssel. A számviteli részleg a szolgálatiág-főnököktől adatlapokon megkapja a részletes számvetésekhez szükséges adatokat és elkészítik a részletes anyag, szállítási, egészségügyi és menetszámvetést. *A parancsnok harcparancsának kibeküldése után a hadtáptörzs végleges formában elkészíti a hadtápparancsot (-intézkedést).* A hadtápparancs (-intézkedés) tartalma megegyezik a parancsnoknak tett jelentéssel, csak attól részletesebb, konkrétabb. A hadtápparancs nagy része standard, ezért a változó információk bevitelével számítógépen is elkészíthető, kinyomtatható.

7. A hadtápbiztosítás végrehajtására vonatkozó elhatározás részletes kimunkálására, a végrehajtás vezetésére a hadtáptörzs elkészíti a *hadtápbiztosítás tervét*. Ez az elhatározás kialakításának megkezdésétől folyamatosan készül. Azoknál a repülő- (helikopter-) egységeknél, önálló alegységeknél, ahol a repülő harc feladatot több napig egy repülőtérről hajtják végre, a biztosítási tervet és hadtápparancsot több napra célszerű készíteni, naponta csak a számvetéseket kell pontosítani mindaddig, amíg a hadtápbiztosításban alapvető változás nem történik, azt intézkedéssel célszerű pontosítani. Új tervet, új hadtápparancsot, illetve részletes intézkedést csak repülőter váltáskor, a repülő harc feladatokban bekövetkezett lényegi változáskor kell kidolgozni, illetve kiadni.

8. A tervezőmunka után következik a hadtápbiztosítás feladatai *végrehajtásának vezetése, ellenőrzése, helyszínen történő segítése.*

A feladatok végrehajtásának irányítása során folyamatosan gyűjteni kell a hadtáp helyzetére vonatkozó információkat. Azokat értékelve, szükség esetén operatíván intézkedni kell a feladat végrehajtását gátló tényezők megszüntetésére. Az információk egyben alapját képezik a következő feladat tervezésének, ezért a számítógép adatállományát is folyamatosan pontosítani kell.

A már folyamatban levő feladat végrehajtásának irányításával párhuzamosan megkezdődik az új repülő harc feladat hadtápbiztosításának szervezése. Az eddig leírt folyamat kezdődik előlről.

A hadtápvezetés leírt folyamata természetesen nem tartalmazza annak minden résztvékenységét. Erre ilyen rövid terjedelmében nem lehet vállalkozni. *A cikk fő célkitűzése volt, hogy bemutassa a hadtápvezetés főbb sajátosságait, a számítógép alkalmazásának lehetőségeit a repülőegységeknél.* Ennek bemutatására a csapatrepülőök eddigi elméleti, gyakorlati tapasztalatait foglaltuk össze és adjuk közre.

Egyértelműen levonható az a következtetés, hogy a korszerű harc korszerű vezetési módszereket igényel. A gyorsan változó harcászati helyzetek gyors, de ugyanakkor reális alapokon nyugvó döntések sorozatát követelik a hadtápszolgálattól is. Ebben tud megfelelő segítséget nyújtani a számítógép, aminek a széles körű alkalmazása a háborús hadtápbiztosítás tervezése, vezetése során reális igényként jelentkezik, de sajnos ezen a területen még a megkezdett út elején tartunk. A vezetés operativitásának, gyorsaságának növelése érdekében szükséges a megkezdett úton tovább haladva kutatni és kidolgozni a számítástechnika háborús vezetés szolgálatba történő állítását.

Felhasznált irodalom: Dr. Deák Péter ezredes.

A parancsnok hadtáphelyettes és a hadtáptörzs vezető tevékenységének folyamata és sorrendje. (A csapatok hadtápbiztosításával kapcsolatos tanulmányok, „T”, Nyt. sz.: 204/0252).